

Sygn. akt VIII Ca 526/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jadwiga Siedlaczek (spr.)
Sędziowie:	SSO Hanna Matuszewska SSO Małgorzata Kończal
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2013 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa *Spółdzielczej Kasy (...) w G.*

przeciwko *małoletnim M. i P. rodzeństwu C. reprezentowanym przez matkę S. C.*

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Grudziądzu

z dnia 19 czerwca 2013 r.

sygn. akt I C 429/12

I. zmienia zaskarżony wyrok : w punkcie 1 (pierwszym) i 2 (drugim) w ten sposób, że:

1. zasądza solidarnie od małoletnich pozwanych M. C. i P. C. na rzecz powoda Spółdzielczej Kasy (...) w G. kwotę 24.490,13 zł (dwadzieścia cztery tysiące czterysta dziewięćdziesiąt złotych i 13/100) wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 08.02.2012 r. do dnia zapłaty z tym zastrzeżeniem, że:

a) **pozwani mają prawo do powoływania się do ograniczenia odpowiedzialności za dług spadkowy do wartości stanu czynnego spadku po zmarłym J. T. (1),**

b) **odpowiedzialność pozwanych jest również solidarna z odpowiedzialnością pozwanych wymienionych w punkcie 1 (pierwszym) wyroku częściowego z dnia 17 stycznia 2013 r.**

2. zasądza solidarnie od małoletnich pozwanych M. C. i P. C. na rzecz powoda Spółdzielczej Kasy (...) w G. kwotę 4.942 zł (cztery tysiące dziewięćset czterdzieści dwa złote) tytułem zwrotu kosztów procesu; z tym zastrzeżeniem, że co do kwoty 3.664 zł (trzy tysiące sześćset sześćdziesiąty cztery złote) odpowiedzialność pozwanych jest również solidarna z odpowiedzialnością pozwanych wymienionych w punkcie 2 (drugim) wyroku częściowego z dnia 17 stycznia 2013 r.,

II. zasądza solidarnie od pozwanych M. C. i P. C. na rzecz powoda Spółdzielczej Kasy (...) w G. kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt VIII Ca 526/13

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Grudziądzu wyrokiem z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie o sygn. akt I C 429/12 oddalił powództwo Spółdzielczej Kasy (...) w G. przeciwko małoletnim M. i P. C. o zapłatę. Kosztami procesu Sąd obciążył powoda.

Sąd I instancji ustalił, że postanowieniem z dnia 03.11.2009 roku w sprawie III RNsm 512/09 Sąd Rejonowy w Grudziądzu zezwolił S. i A. małż. C. na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletnich dzieci M. C. i P. C. poprzez złożenie oświadczenia w imieniu małoletnich o odrzuceniu spadku po zmarłym w dniu (...) roku dziadku J. T. (1). Na posiedzeniu Sądu Rejonowego w Grudziądzu w dniu 01.09.2010 r. matka małoletnich pozwanych złożyła w ich imieniu oświadczenie o odrzuceniu spadku po J. T. (1).

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że małoletni pozwani z uwagi na odrzucenie spadku nie są spadkobiercami zmarłego dłużnika J. T. (1), a tym samym a contrario do art. 922 § 1 k.c. nie przeszły na nich zobowiązania zmarłego i dlatego powództwo w stosunku do tych pozwanych podlegało oddaleniu. O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł stosownie do art. 98 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 931 § 2 k.c. w zw. z art. 1015 § 1 k.c. oraz art. 922 § 1 k.c. przez ich niewłaściwą wykładnię i błędne przyjęcie, iż złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu pozwanych po upływie terminu zawitego 6 miesięcy od dnia powzięcia wiedzy o spadkobranii jest skuteczne.

Skarżący wniósł o zmianę wyroku i zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 24.490,13 zł. z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 30.02.2012 roku do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem pozwanym prawa do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności za dług spadkowy do wartości stanu czynnego spadku po zmarłym J. T. (1) oraz o zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu za I i II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako zasadna podlegała uwzględnieniu.

Art. 328 § 2 k.p.c. określa wymogi jakie stawiane są uzasadnieniu wyroku. Powinno ono zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Na wstępie wskazać należy, iż ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego nie są pełne w związku z czym rozstrzygnięcie sprawy wymaga poczynienia dodatkowych ustaleń przez Sąd Okręgowy. Jedyne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji dotyczyły odrzucenia w imieniu pozwanych M. i P. C. spadku po J. T. przez ich przedstawiciela ustawowego. Powód dochodził pozwem roszczeń z tytułu umowy pożyczki solidarnie od spadkobierców pożyczkobiorcy. Pożyczka została udzielona J. T. (1) w kwocie 20.000, zł na podstawie umowy z dnia 6.02.2007 r. (dowód; k. 10 akt). Pożyczkobiorca zmarł (...) r. (dowód: k. 12 akt). Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku nie

zostało dotychczas przeprowadzone. J. T. (1) pozostawił żonę D. T. (1) oraz troje dzieci : S. C., P. T. i D. T. (3) . W dniu 3 lipca 2009 r. zarówno żona spadkodawcy jak i jego dzieci złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku (dowód; k.13 akt). Do kręgu spadkobierców ustawowych w wyniku odrzucenia spadku należą: dzieci P. T. :O. T. (k.61), S. T. (k. 57) i K. T. (k. 53), dzieci S. C.: P. C. (k. 23), M. C. (k. 19), dzieci D. T. (3): D. T. (4) (k. 47), M. T. (k.43), N. T. (k. 39), J. T. (2)(k. 35),P. T.(k. 31) i D. T. (5) (k. 27). Wyrokiem częściowym z dnia 17 stycznia 2013r Sąd Rejonowy w Grudziądzu zasądził od małoletnich pozwanych : D. T. (5), P. T. (1), J. T. (2), N. T., M. T., D. T. (4), K. T., S. T. i O. T. solidarnie na rzecz powoda kwotę 24.536,25 zł z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 02.01.2012 r. do dnia zapłaty (pkt 1 wyroku) oraz w pkt. 2 zasądził od wymienionych w punkcie 1 pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 3.644, zł (k. 200 akt). Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2013r Sąd Rejonowy w Grudziądzu sprostował wyrok z punkcie 1 w części dotyczącej daty od której naliczane są odsetki przez zastąpienie wpisanej tam daty 2.01.2012 r. datą prawidłową 8.02.2012 r. (k. 241 akt). W wyniku rozpoznania zażalenia na punkt 2 wyroku częściowego z dnia 17 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie o tyle, że zamiast kwoty 3.644, zł zasądził od pozwanych solidarnie kwotę 4.015, zł. (k. 213 akt.) Natomiast w stosunku do pozwanych M. C. i P. C. postępowanie było zawieszona przez Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 25 maja 2012r (k.125 akt), zaś zarządzeniem z dnia 23 maja 2013 r. (k. 233 akt) został dla pozwanych M. C. i P. C. ustanowiony kurator, który na rozprawie w dniu 19 czerwca 2013 r. wnosił o oddalenie powództwa wskazując, iż matka małoletnich odrzuciła spadek. Z niekwestionowanych ustaleń Sądu Rejonowego wynika iż postanowieniem z dnia 3 listopada 2009 r. Sąd Rejonowy w Grudziądzu zezwolił S. i A. C. na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletnich dzieci M. C. i P. C. poprzez złożenie oświadczenia w imieniu małoletnich o odrzuceniu spadku po zmarłym w dniu (...) r. dziadku J. T. (1) (k. 3 akt I Ns 595/10). W dniu 25 maja 2010 r. (k. 2 akt I Ns 595/10) do Sadu Rejonowego w Grudziądzu wpłynął wniosek o złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku i na posiedzeniu sądu w dniu 1 września 2010 r. matka małoletnich pozwanych M. C. i P. C. złożyła w ich imieniu oświadczenie o odrzuceniu spadku (k. 13 akt I Ns 595/10).

Z treści uzasadnienia wyroku Sądu I instancji wynika jedynie tyle, iż sam fakt odrzucenia spadku spowodował, że pozwani nie stali się spadkobiercami pożyczkobiorcy. Wskazanie przez Sąd Rejonowy, iż podstawą oddalenia powództwa jest ustalenie faktu odrzucenia spadku przez pozwanych bez dokonania oceny skuteczności tegoż oświadczenia nie jest dopuszczalne. Samo oświadczenie o odrzuceniu spadku nie daje jeszcze podstaw do przyjęcia, iż osoba je składająca skutecznie „wydostała się” z kręgu spadkobierców.

Z treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nie wynika aby Sąd Rejonowy dokonywał oceny skuteczności oświadczenia o odrzuceniu spadku złożonego w dniu 1 września 2010 r. przez przedstawicielkę ustawową pozwanych, i nie wynika, aby dostrzegł daty w jakich poszczególne oświadczenia były składane w kontekście rozpoczęcia biegu 6-miesięcznego terminu do odrzucenia spadku przez pozwanych.

Jak wynika z ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy matka małoletnich pozwanych M. C. i P. S. C. w dniu 03.07.2009 r. odrzuciła spadek po swoim ojcu J. T. (1) (...) r. Tym samym w dniu 3 lipca 2009 r. rozpoczął bieg dla pozwanych termin do odrzucenia spadku.

Zgodnie z art. 1015 § 1 k..c. oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania . Przewidziany w art. 1015 § 1 k..c termin jest terminem zawitym prawa materialnego . Początek tego okresu jest liczony oddzielnie dla każdego spadkobiercy i co do każdego z tytułów powołania. Przy dziedziczeniu ustawowym w razie dojścia do spadku spadkobiercy powołanego w dalszej kolejności z uwagi na odrzuceniu spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę termin do złożenia oświadczenia przez spadkobiercę dziedziczącego w dalszej kolejności rozpoczyna się od dnia w którym dowiedział się on o odrzuceniu spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę a jeżeli spadkobierca nie ma zdolności do czynności prawnych od dnia w którym o tytule powołania dowiedział się jego przedstawiciel ustawowy. Ukształtowanie w art. 1015 § 1 k..c terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jako terminu zawitego prawa materialnego oznacza, że z chwila jego upływu wygasa uprawnienie do skorzystania z tego prawa a oświadczenie złożone po upływie tego terminu nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Upływ terminu z art. 1015 § 1 k..c uwzględniany jest z urzędu i nie ma żadnych możliwości jego przedłużenia (post. SN 13.12.2012r VCSK 18/12). Sąd

Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 maja 2012r ICSK 414/12 wyraził pogląd , który Sąd Okręgowy w tym składzie w całości podziela iż termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, przewidziany w art. 1015 § 1 k.c., jest terminem zawitym. Jego upływ powoduje utratę uprawnienia do skutecznego złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Z art. 1015 § 1 k.c. wynika jednoznacznie, że rodzice powinni w imieniu małoletniego złożyć oświadczenie o odrzuceniu przez niego spadku przed upływem sześciu miesięcy, od dowiedzenia się przez nich o tytule powołania go do spadku.

Mając zatem na uwadze iż matka małoletnich pozwanych odrzuciła spadek po zmarłym w dniu(...) r. swoim ojcu J. T. (1) **w dniu 3 lipca 2009 r.**, uznać należy, iż od tego dnia zaczął biec dla pozwanych 6 miesięczny termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. W dniu 3 listopada 2009 r. zostało wydane postanowienie sądu o zezwoleniu na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu a wnioski do sądu o złożenie oświadczenia został przez matkę złożony w dniu 24 maja 2010 r., zaś samo oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich zostało złożone przez matkę w dniu 1.09. 2010 r. a zatem po upływie ponad 13 miesięcy od odrzucenia spadku przez matkę małoletnich. W tej sytuacji nie może budzić żadnych wątpliwości, że złożone oświadczenie o odrzuceniu spadku przez matkę małoletnich nie rodzi żadnych skutków prawnych i wchodzi w grę skutki właściwe dla braku oświadczenia określone w art. 1015§ 2 k.c.

Z przedstawionych powodów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Z mocy art. 1034 kc wszyscy spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe a na podstawie art. 319 k.p.c. w zw. z art. 1031 § 2 k.c. sąd zawarł zastrzeżenie, że pozwani mają prawo do powoływania się na ograniczenie swojej odpowiedzialności za dług spadkowy.

O kosztach odnośnie postępowania przed Sądem I Instancji Sąd Okręgowy postanowił w myśl art. 98 kpc. Przy czym w skład kosztów wchodzi koszty co do których pozwani ponoszą solidarną odpowiedzialność z pozwanymi wymienionymi w wyroku częściowym z dnia 17 stycznia 2013 r. tj. 3.644, zł (1.227, zł tytułem opłaty + 2400, zł kosztów zastępstwa procesowego + 17, zł opłata od pełnomocnictwa) oraz koszty które obciążają tylko pozwanych tj. 1.200, zł wynagrodzenie kuratora, koszty związane z uzyskaniem aktów urodzenia pozwanych (17, zł + 22 zł) x 2 + 3, zł opłaty skarbowej).

O kosztach procesu za instancję odwoławczą Sąd Okręgowy orzekł po myśli art. 98 k.p.c. zasadzając koszty zastępstwa procesowego w kwocie 1.200, zł a omyłkowo sąd nie zasądził zwrotu opłaty od apelacji w kwocie 1.225, zł.